De Heraut

van de

Gereformeerde Kerken in Nederland.

Het auteursrecht van den inhoud van dit blad wordt verzekerd overeenkomstig de wet van 28 Juni 1881 (*Staatsblad* N°. 124).

Dit blad wordt geregeld des *Vrijdags* aan de geabonneerden versonden.
Bijdragen van medewerkers, ingezonden stukken en alles wat verder den inhoud van dit blad betreft, te adresseeren aan de **REDACTIE.** Abonnementen en Advertentiën aan den **Uitgever J. A. WORMSER; Bureau N. Z. Voorburgwal 44, te Amsterdam.**
Inzendingen die later dan *Donderdag* 's namiddags te 12 uren worden ontvangen kunnen voor het nummer van die week niet meer in aanmerking komen

Zondag 15 Maart 1896. N°. 951.

Abonnementsprijs: *franco* aan huis, per drie maanden *f* 1.20. Afzonderlijke nummers aan het Bureel 10 Cent.
Abonnementen worden aangenomen door alle Boekhandelaren, Postdirecteuren enz. en aan het Bureel te Amsterdam.
Advertentiën: van 1 tot 6 regels 90 Cent; voor elken regel meer 15 Cent.
Aanvragen en vermelding van liefdegaven en Verslagen van Vereenigingen 10 Ct. p. regel.

Van de gemeene Gratie.

XXVI.

> Laat ons kieren voor ons wat recht is; laat ons kennen onder ons wat goed is.
>
> Job 34:4.

Thans moet de vraag beantwoord, wat de eigenlijke beteekenis zij van de zoo veelzijns raadselachtige woorden: »*Ten dage* als gij eet van den Boom *der kennisse* des goeds en des kwaads *zult gij den dood sterven.*" Naar onze vaste overtuiging is de gangbare verklaring van deze woorden *niet* de juiste, en we verzoeken deswege onzen lezers met meer dan gewone opmerkzaamheid hetgeen hierover staat gezegd te worden, te willen volgen. Beginnen we daartoe met de woorden: *kennisse des goeds en des kwaads.* Deze uitdrukking verklaart men gemeenlijk in dien zin, dat Adam en Eva, door te zondigen, voor het eerst een proefondervindelijke kennis van het booze kregen. Ook onze Kantteekenaren vatten het zoo op. In het Latijn dier dagen, waarin onze godgeleerden destijds alle vraagstukken van dien aard behandelden, heette dit een *cognitio experimentalis.* Men ontkende dus niet, dat Adam ook vóór den val het onderscheid tusschen goed en kwaad kende; alleen maar, men hield staande, dat het nog heel iets anders is, van dronkenschap gehoord te hebben, en zelf dronken geweest te zijn. Het eerste geeft een *afgetrokken* kennis, alleen het laatste een *proefondervindelijke* kennis. De kinderachtige opvatting, als ware Adam vóór zijn val zedelijk onnoozel geweest, en als ware hij eerst door te zondigen tot *zedelijk* besef ontwaakt, is van later uitvinding. Zulk een ongerijmdheid bevalen de kerkleeraren nimmer aan. Voor hen bestond het nieuwe, dat Adam verkrijgen zou, in dat *proefondervindelijke.* Een ongehuwde vrouw weet wel van moedervreugde, maar eerst wie zelve moeder werd, *kent* die vreugde in den diepen zin van het woord. Op zichzelf nu liet deze verklaring zich zeer wel hooren, en ook schrijver dezes is er lange jaren meê medegegaan, gelijk het billijk is, dat een ieder begint, niet met den arbeid van voorgangers af te keuren, maar door er zich bij aan te sluiten. Van lieverlede echter rezen er te sterke bezwaren tegen, die ten slotte dwongen deze verklaring als ongenoegzaam op te geven.

De bezwaren waren vooral twee in aantal. Na den val zegt God de Heere: »De mensch is geworden *als onzer één*, kennende het goed en het kwaad." Hier wordt alzoo duidelijk uitgesproken, dat de nieuwe kennisse van goed en kwaad, die aan den mensch door het eten van den boom is toegekomen, een *soortgelijke* kennis is als *God zelf* van goed en kwaad bezit. Hoe men deze woorden ook wende of keere, die beteekenis is er niet uit weg te cijferen. Nu staat het intusschen vast, dat God zelf geen *proefondervindelijke* kennis van het kwaad *kan* hebben. Indien iets vaststaat dan dit. Ja, zelfs kan God ook van het goed geen proefondervindelijke kennis in dien bedoelden zin hebben, want God geeft wel de wet, maar volbrengt die niet. Doch laat dit loopen, en bepaal u tot *het kwaad.* Dan immers is alle twijfel uitgesloten, en stemt ieder toe, dat het geen zin zou hebben te zeggen: »De mensch is geworden als onzer één, *want thans bezit hij proefondervindelijke kennis van het goede en van het kwade.*" Dat ware niet minder dan heiligschennis. — En naast dit eerste bezwaar staat een ander, dat evenmin is weg te cijferen. De oude uitlegging verklaart dan, op haar manier, nog *wel*, hoe de mensch proefondervindelijke kennis van *het kwade* kreeg, maar niet hoe hij proefondervindelijke kennis kreeg van *het goede.* De val maakt integendeel den mensch in zijn onherboren natuur *tot alle goed onbekwaam*, terwijl hij juist omgekeerd *vóór zijn val* reeds proefondervindelijke kennis van het goede bezat. Al heeft Adam vóór den val ook maar één halven dag bestaan, dan heeft hij dien halven dag geleefd volkomen *conform* de wet Gods, dan *deed* hij dus het goede, en bezat alzoo van het goede proefondervindelijke kennisse. Een kenniase van het goede derhalve, die hij door den val niet verkreeg, maar veeleer *verloor.* En hoe zou het dan aangaan om te zeggen: Door het eten van den boom zult gij komen tot de proefondervindelijke kennisse van goed en kwaad, — als het feit integendeel was, dat hij deze soort kennis van het goede veeleer *verloor*, en alleen van het kwade er door *verkreeg.* Onze *Kantteekenaren* hebben deze laatste moeilijkheid dan ook gevoeld, en daarom gezegd, dat de kennisse van het *kwade* hier in zedelijken zin moet genomen worden, maar de kennisse van het *goede* in de beteekenis van *heilgoed.* Adam zou ondervinden, zoo teekenen ze aan, »wat goed hij daardoor verkrijgen zou". Zulk een splitsing is echter weinig aannemelijk. Niemand denkt er bij het lezen aan. Iets waaraan we nog toevoegen, dat bij heel deze verklaring de boom niet tot zijn recht komt. Deze proefondervindelijke kennisse van het kwade zou Adam toch bij *elke zonde* verkregen hebben. Ja de eerste gedachte van zondigen aard zou hem die evenzoo hebben verleend. Elke zondige gedachte bezoedelt het hart.

Op grond van deze bezwaren, die voor ons overwegend zijn, achten we, dat de opvatting van »kennis" als *proefondervindelijke kennis* hier den bal misslaat, en willen we, om geen afbrekende, maar opbouwende critiek te oefenen, hierom zeggen, welke andere verklaring ons meer toelacht, en ons voorkomt veel beter al de moeilijkheden te ondervangen. Wie het hierin niet aanstonds met ons eens is, luide nu niet terstond de alarmklok, om in de gemeente rond te roepen, dat we de kerk in brand steken. Hij roepe geen brand, maar weerlegge. Zoo deden steeds Gereformeerde theologen. Welnu de verklaring, die we met eenig vertrouwen aanbevelen gaat uit van de opmerking, dat het woord *kennis* in de Heilige Schrift ook voorkomt in een beteekenis, die wij in onze taal missen, en die juist het tegenovergestelde van proefondervindelijk is. Onze *Kantteekenaren* hebben dit bij Gen. 18:19 zelven precies zoo opgemerkt. Daar spreekt God van Abraham: »*Want Ik heb hem gekend*, dat hij zijn kinderen en zijn huis na zich zou bevelen", en hierbij teekenen zij aan: »Ik heb hem uitverkoren, bedacht en verzorgd als mijn eigendom. *Alzoo wordt het woord* KENNIS *genomen in onderscheidene plaatsen.*" En dan verwijzen ze naar Psalm 1:6, Jeremia 1:5, Jeremia 24:5, Hozea 13:5, Amos 3:2, Joh. 10:27 en 2 Petr. 2:14. Wat we hier opmerkten is dus niets nieuws. Gelijk men ziet komt het woord *kennis* herhaaldelijk in die beteekenis voor, zelfs in nog veel meer plaatsen dan de Kantteekenaren hier aanstipten.

Met name wijzen we op Job 34:4, waar staat: »Laat ons *kiezen* voor ons wat recht is, laat ons *kennen* onder ons wat goed is." Deze plaats bij Job is daarom zoo merkwaardig, omdat we hier twee deelen in één vers vinden, die beide hetzelfde zeggen, maar met eenigszins andere woorden, gelijk dit bij de Hebreeuwsche dichters telkens voorkomt. Als er in vers 26 staat, eerst: »*Zijne oogen zijn op ieders wegen*," en dan: »*Hij ziet al zijne treden*," dan wordt hier tweemaal precies hetzelfde in andere woorden gezegd, iets wat men noemt: het parallelisme, d. i. het evenwijdig loopen van twee reeksen woorden. Juist zoo nu is het ook hier. Er staat eerst: »Laat ons kiezen of *keuren* voor ons wat *recht* is," en dan ten tweede: »Laat ons *kennen* onder ons wat *goed* is;" en ook dit duidt dus beide malen hetzelfde aan. »Recht" is hier hetzelfde als »goed," en zoo ook wordt *kennen* hier verklaard door *kiezen* of *keuren.* Geheel in den zin, waarin de Kantteekenaren van Genesis 18:19 zeggen, dat »Ik heb hem gekend," beteekent: »Ik heb hem uitverkoren." Het Hebreeuwsche woord laat geen twijfel over. *Bachar* is keuren, verkiezen, uitverkiezen, en is hetzelfde woord dat gebezigd wordt van de *vrijmachtige* uitverkiezing Gods. Op de vele andere plaatsen waar *kennen* deze beteekenis heeft, zullen we thans, hoe leerzaam het ook zijn zou, niet ingaan. Dit zou ons te lang ophouden en ware beter in een wetenschappelijk betoog aan zijn plaats. Slechts op één tekst zij het ons veroorloofd nog even de aandacht te vestigen, t. w. op Psalm 1:5. Daar staat: »De Heere *kent* den weg der rechtvaardigen." Onze Psalmberijmers, die deze diepe woorden niet verstonden, maakten er van: »De Heer toch slaat der menschen wegen gade," en vatt'en deze woorden dus op in den zin van proefondervindelijke kennis, van kennis der ervaring, en maakten daardoor Ps. 1:4 in hun berijming brutaal Remonstrantsch. Wie de Schrift verstaat weet daarentegen zeer wel, dat bedoelde woorden *niet* slaan op wat God in den mensch bevindt en ziet, maar op hetgeen Hij van hem heeft *voorzien* naar zijn vrijmachtig welbehagen. Nu is bovendien die plaats uit Job daarom voor ons doel zoo opmerkelijk, overmits ook bij Job, evenals in het Paradijsverhaal, van de *kennisse van het goede* sprake is, reden waarom het wel eenigszins verbaast, dat men deze plaats zoo weinig bij den *Boom des kennisse, des goeds en des kwaads* te pas heeft gebracht. Dat dit ons te meer moet nopen op het verband tusschen beide plaatsen te letten, zal men ons wel willen toegeven, en doen we dit, dan blijkt er uit, dat in Job 34:4 het *kennen* van goed en kwaad opgevat wordt in den voor ons geheel ongewonen, maar in de Schrift veelzijns gangbaren zin van: *keuren* wat goed en wat kwaad is. Zelf bepalen, zelf beslissen, zelf uitmaken, zelf vaststellen, wat voor mij goed en wat voor mij kwaad zal zijn.

Zien we thans, of deze heel andere beteekenis bij de verklaring van Gen. 2:9 en v.v. al dan niet past. Iets waarbij men wel in het oog houde, dat we hier in het woord *kennen* geen beteekenis leggen, die in de Schrift slechts een enkel maal voorkomt, maar integendeel een beteekenis er van aangeven, die in de Schrift zeer gewoon is, en door niemand wordt betwist. God zegt in Gen. 3:22, na den val: »De mensch is geworden als onzer één, kennende het goed en het kwaad." Schrijf hiervoor nu in de plaats: »De mensch is geworden als onzer één, zelf *keurende* d. i. bepalende, wat goed of kwaad zal zijn", en de zin loopt uitnemend; ja, wordt eerst aldus recht verstaan. Het onderscheid tusschen God als *Schepper* en den mensch als zedelijk *schepsel* bestaat juist daarin, dat God *keurt* en *bepaalt* wat goed en wat kwaad is, en dat de mensch dit *niet mag doen*, maar het van God heeft aan te nemen. Afval en zonde is het derhalve, als de mensch worden gaat als God, om evenals God te willen *keuren* en *bepalen* wat goed en wat kwaad zijn zal. Dat is God zelven naar de kroon steken. Datgene willen doen als mensch, wat alleen Gode *als God* toekomt. In Gen. 3:5 zegt Satan tot Eva: »God weet, dat, ten dage als gij daarvan eet, zoo zullen uwe oogen geopend worden, en gij zult als God wezen, kennende d. i. *keurende*, het goed en kwaad". Dit nu was ook zoo. God wist, dat de mensch dien roof aan zijn eere, als God, kon zoeken te plegen. Alleen maar wijl Satan hieruit afleidde: Uit naijver wil God dat niet, en houdt u aldus van uw geluk af, — stond het zoo, dat God den mensch hiervan afhield, juist omdat die autonome zedenleer, d. w. z. dat zelf keuren en bepalen van wat goed en kwaad is, den aan God ontvallen mensch in het verderf zou storten.

In Gen. 2:9 lezen we, dat God dien Boom der kennisse in den hof plaatste, en in vs. 17, dat Hij verbood van dien boom te eten. Nu is in ons vorig artikel aangetoond, hoe de nog onzondige mensch, die Gods wet in zijn hart had geschreven, zijn toestemming aan al Gods geboden gaf, en al dit *goede* dus deed omdat het *goed* was. En voorts, dat hij, om te komen op het punt, dat hij iets deed, niet omdat hij zelf er meê instemde, maar uitsluitend omdat God het hem gebood, een gebod, buiten de zedenwet om, moest hebben, dat hij in blinde gehoorzaamheid, alleen omdat God het hem oplegde, had op te volgen. Welnu, dat proefgebod van den Boom der kennisse, stelde Adam dus juist voor de vraag, waarop het hier aankomt: »Zult gij zelf willen kennen, d. i. *keuren*, wat goed of kwaad is, of wel zult gij, die *keur* aan uw God overlatende, blindelings gehoorzamen"? Adam nu volgde *niet* blindelings, maar *ging zelf keuren*, kwam toen tot een tegenovergestelde slotsom als God, ging, als zelfstandig keurder van goed en kwaad, tegenover God staan, en viel juist hierdoor van God af. Naast God wilde hij als een tweede god gaan staan, juist zooals Satan hem had ingefluisterd, God en de mensch zouden alzoo *beiden* zelfstandig en vrijmachtig *keuren* wat goed en wat kwaad was, en dit nu was de ontsluiting van alle diepten der zonde. Zoo gevoelt men dus, hoe juist dit werktuiglijke proefgebod van den Boom der kennisse het doeltreffende middel was, om het bij den mensch tot beslissing te brengen, of hij de kennisse, d. i. *de keur* van goed en kwaad aan God wilde laten, of wel aan zich zelven wilde nemen.

Is nu deze opvatting de juiste, dan wordt hierdoor volledig bevestigd, wat we over dien boom, als den *Boom der Consciëntie*, schreven. De consciëntie toch gaat dan eerst werken, als er *tweerlei* oordeel over goed en kwaad in conflict komt. Wie zich aan het oordeel Gods *niet meer* stoort, heeft geen consciëntiewerking meer. Hij houdt alleen zijn eigen oordeel over. Wie gelijk Adam vóór zijn val, gelijk Christus op aarde, of gelijk de gezaligden in den hemel, *geen ander oordeel* in zijn binnenste kent, dan het oordeel Gods, kent evenmin een werking der consciëntie. Die werking der consciëntie komt daarentegen op, zoodra, en houdt stand zoolang, en werkt zoo dikwijls, als *eigen* oordeel met *Gods* oordeel in conflict komt, en er ten slotte voor zwichten moet. Men houde hier voet bij stuk. Ook onder ons zijn er sinds Amesius aldoor lieden geweest, denk slechts aan Coccejus en Lampe, die het primaat *van den wil* dreven; maar onze degelijke en zuivere theologen hielden destijds steeds staande, dat de wil slechts het *keurende* verstand volgt. Hoe snel die werking ook in ons toega, bij elke zonde is er een besluit van ons bewustzijn, dat, alles wel overwogen, het voor ons het best is, die zonde te doen; en we doen ze, doordien de wil het bewustzijn volgt. Elke zonde gaat dus uit van en rust op een oordeel, waarbij door ons gekeurd, bepaald en uitgemaakt wordt wat in dat bepaalde geval voor ons raadzaam en gewenscht was. Tegelijk daarmeê, of daarna komt nu echter *een ander oordeel* in het spel, het oordeel Gods, en dit oordeel keurt óf ons eigen oordeel goed óf keurt het af. En dat nu is in ons de werking der consciëntie. Juist zooals het in het Paradijs geschied is. Zoo zondigt de mensch niet, of het oordeel der consciëntie waakt voor het eerst op, is afkeurend, beschaamt hem, en dwingt hem te schuilen en zich te verbergen.

Hiermede is alzoo voor de leer der consciëntie de vaste grondslag gelegd. De consciëntie is een conflict tusschen tweeerlei oordeel, het oordeel van den mensch zelf en het oordeel van God. En dat conflict bestaat niet alleen daar, waar de consciëntie afkeurt wat God goedkeurde, maar in zeker opzicht evenzoo waar het goedkeurt. Immers waar de mensch eerst, buiten Gods keur om, voor zichzelf gaat uitmaken wat goed of wat kwaad is, toont hij reeds hierdoor in afval en zonde te staan. Wie in den staat van rechtheid staat, of ook weer van alle zonden is afgesneden, keurt *niet* eerst zelf, om daarna te vragen of deze keur met Gods keur overeenkomt; maar hij vraagt eerst naar Gods keur, en die kennende, volgt hij die. Dit conflict, dat zich als consciëntieuiting uitspreekt, roept juist deswege de zelfbeschaming te voorschijn, bij elk verschil met Gods keur. In die bevinding of erkentenis ligt toch de belijdenis van eigen dwaasheid. Men had met Gods keur moeten beginnen, daarop alleen moeten rusten, en daarvan alleen moeten uitgaan. De Heere is onze Wetgever, is onze Koning en onze Rechter. Hij alleen.

Uit het vorenstaande blijkt o. i. duidelijk, hoe bij deze opvatting *alle* moeilijkheid wegvalt, en de diepe zin, zoo van het gebeurde, als van de woorden, waarin ons dit verhaald is, wordt doorzien. »Kennisse van goed en kwaad," beteekent, dat de mensch zelf, vrijmachtig, keurt, bepaalt en beslist, wat goed en wat kwaad voor hem is. De proef waarvoor hij gesteld wordt is, dat hij eens voorgoed beslissen moet, of hij zich blindelings aan *de keur Gods* onderwerpt, of wel tegenover God *een eigen keur* wil oefenen, om aldus, als God, zelf wetgever en rechter te zijn. Satan zet hem aan, om, evenals God, een eigen keur te gaan oefenen. Na den val constateert God, dat de mensch tot deze zonde gekomen is, dat hij als god is gaan staan, zelf kennende, d. i. zelf *keurende* wat goed en wat kwaad voor hem was. Die beslissing kon niet vallen bij eenig stuk van

---

De Martelaren.

CCXIII.

JOHN HOOPER.

De eerste Puritein van Engeland mag John Hooper wel genoemd worden. Hij werd geboren in Sonwird-shire en studeerde een tijdlang aan de Universiteit van Oxford in de letteren. Toen het Gode behaagde hem de oogen te openen voor de waarheid, die in Christus Jezus is, zooals die door de Reformatie der 16e eeuw gepredikt werd, raakte zijn leven in groot gevaar. Vooral was dit het geval, nadat Gardiner vergeefs beproefd had, hem van de Reformatie afkeerig te maken. Hij werd vervolgd, krachtens de zes artikelen, binnen welke Hendrik VIII, die toen regeerde, de Reformatie wilde beperken, en die hij overschreed. Verkleed kon hij echter nog wegkomen, eerst naar Frankrijk en daarna naar Zwitserland, waar hij te Bazel en te Zurich langen tijd vertoefde en door innige banden van vriendschap aan Bullinger verbonden werd (1537). Met warme liefde wierp hij zich in het land der vreemdelingschap op de studie der theologie en der oude talen, vooral van het Hebreeuwsch. Te Zurich trad hij, op raad van Bullinger, in den echt. Met dezen zelven bleef hij, zelfs na zijnen terugkeer, in correspondentie. Een zijner merkwaardigste brieven is wel die, waarin hij zijnen vaderlijken vriend mededeelde, dat Cramner en de andere bisschoppen van Engeland in alles met de Zwitsersche kerken overeenstemden.

Nadat Eduard VI in 1549 den Engelschen troon beklommen had, keerde Hooper in zijn vaderland terug. Terstond trad hij toen als prediker op. In het begin beklom hij daartoe niet den kansel, omdat zijne kleeding verschilde van die, welke de geestelijken dier dagen gewoon waren te dragen, en de bisschoppen hem nog geene toestemming hadden gegeven om te prediken, ofschoon de hertog van Sommecret, de voogd des jongen konings, hem die wel verleend had. Dit was hem echter geen hinderpaal in de prediking. Onder eenen grooten toeloop van menschen van allerlei rang en stand predikte hij en bestreed daarbij de leer des Pausdoms. Zijn ijver en welsprekendheid maakten hem tot den meestgeliefden prediker van Engeland na Latimer. Door zijn toedoen verloor ook de Roomsche bisschop Bonner het bisdom Glocester. Onverschrokken trad Hooper dagelijks tweemaal, soms zelfs driemaal, op met de prediking van Christus en Dien gekruisigd. Over het algemeen was hij minzaam, ofschoon sommigen wel klaagden over zijne deftigheid en teruggetrokkenheid.

De graaf van Warwich koos Hooper tot zijnen kapelaan en wist te bewerken, dat hij tot bisschop van Glocester werd benoemd. Den 15en Mei 1550 kreeg hij deze benoeming, maar niet vóór den 8en Maart 1551 werd hij gewijd.

De oorzaak van dit uitstel lag in het bezwaar dat hij had, om dit bisschoppelijk ornaat aan te trekken. Ofschoon dit wel eenigszins verschilde van dat des Pausdoms, was het hem toch nog te Roomsch. Evenmin was hij gezind den eed van den aartsbisschop te doen, omdat die eindigde met de woorden »zoo helpe mij God, *allcheiligen*, enz. Deze laatste woorden ergerden hem. Cramner, die toendertijd aartsbisschop van Canterbury was, trachtte zijn bezwaren op te lossen. Tevergeefs. De graaf van Warwich verzocht Cramner om toegeeflijkheid, doch deze zag er tegen op haar te betoonen uit vrees, dat de Roomschgezinde bisschoppen ook om concessies zouden komen op punten van hooger belang. Toch zocht hij den raad van Bucer, professor van Cambridge en van Petrus Martyr, professor van Oxford. De eerste verklaarde zich in het algemeen tegen het bisschoppelijk ornaat, daar dit het bijgeloof in de hand werkt. Evenwel was hij van oordeel, dat Hooper zich dit gewaad moest laten welgevallen, omdat zij wettig was ingevoerd. Zoo oordeelde ook Martyr. Toch veranderde Hooper hierdoor niet van inzicht. Hij zond zelfs een geschrift in het licht, waarin hij zijnen tegenstand rechtvaardigde, terwijl hij ook predikte tegen het ornaat, waardoor hij aanleiding gaf tot oproerige bewegingen onder het volk. De geheime raad stelde Hooper toen onder toezicht van Cramner. Doch ook dit joeg hem geen vrees aan. Ten leste werd hij gevangen genomen. In den kerker werd hij toegeeflijker. Hooper verklaarde zich bereid om den eed te doen, mits hij niet bij alle heiligen behoefde te zweren. Dit geschiedde en Hooper predikte voor den koning in bisschoppelijk ornaat. Sinds echter vertoonde hij zich zelden in het zoogenaamde geestelijk gewaad. Alleen wanneer hij voor den koning, of in de hoofdkerk, of bij eene feestelijke gelegenheid moest optreden, droeg hij het. Nadat hij nu in Maart 1551 zijne wijding ontvangen had, was hij zoowel in het bisdom van Glocester als in dat van Worcester ijverig werkzaam als prediker en herder. De scholen trok hij zich bijzonder aan, terwijl hij de tucht, zonder aanzien des persoons, handhaafde. Dat niet allen dit goedkeurden, kunnen wij begrijpen. Eens kwam het zelfs zóóver, dat een edelman, dien hij bestraft had, omdat hij zijnen echt gebroken had, hem mishandelde.

Toen onder de regeering van Maria de Bloedige de Roomsche kerk weêr tot aanzien kwam, ondervond Hooper spoedig, hoevele machtige vijanden hij had, die hem haat'ten om zijne belijdenis der waarheid en getrouwheid in zijn ambt. De koningin riep hem naar Londen onder voorwendsel, dat hij aan de kroon eene groote somme gelds schuldig was. Zijne vrienden rieden hem aan te vluchten. Maar de martelaar weigerde dit. Hij toog naar Londen en werd daar gevangen genomen. Eenigen tijd daarna werd hij voor een geestelijke rechtbank gedaagd en met hem de bisschop Rogers. De laatstgenoemde bezweek voor de stem der verleiding uit vreeze en herriep zijne belijdenis. Doch Hooper bleef staande door de hulpe Gods. Derhalve werd hij verklaard een ketter te zijn en van zijne priesterlijke waardigheid ontdaan. Toen moest de wereldlijke rechter het vonnis uitspreken. Wat kon dat anders zijn dan een doodvonnis, dat te Glocester zou uitgevoerd worden? Hierover verheugde zich de martelaar, omdat hij hoopte in zijn ervensure die gemeente nog te kunnen zichten, wier herder hij gedurende zijn leven was geweest. Te voet werd Hooper naar Glocester gevoerd. Toen hij aan den brandstapel stond, werd hem verboden tot het volk te spreken. Daarom droeg hij in een luid gebed het volk den Heere op. Drie kwartier duurde zijn lijden aan den brandstapel. Vooreerst wilde het groene hout niet goed branden. Hooper verzocht meer hout aan te voeren, daar slechts zijne voeten konden branden. Toen hierin voorzien was, blies een sterke wind het vuur gedeeltelijk van hem af. Men zag hem dan ook nog, nadat zijne linkerhand was afgebrand en afgevallen, met de rechterhand op de borst slaan en hoorde hem tot Jezus Christus roepen. Toen stierf hij.

De Gaay Fortman.